Embargo tot 11.00 uur

VVD-Partijraad 24 september 1988 Voordracht voor fractievoorzitter Voorhoeve

Dames en Heren,

Het was deze week net alsof het Kabinet en de Kamer samen in een hard rijdende auto zaten. Voorin Lubbers aan het stuur, en de WD-fractie ernaast. Achterin Kok en van Mierlo. De bestuurder verschilt van mening met alle inzittenden. Hij wordt het meningsverschil beu en zegt: als je mij geen recht op mijn eigen mening geeft, rijd ik met opzet die grote sloot in. Daarna gooit hij plots het stuur om. Wat roepen Kok en van Mierlo van de achterbank? Doe maar, en geef vooral veel gas. Wat doet de VVD? Die trekt met kracht de handrem omhoog. Zo, daar staan ze dan in de berm. Ieder blaast uit. De premier zegt: dat heeft de lucht gezuiverdl Kok en Van Mierlo zeggen: Afremmen is niet principieel. Maar de VVD draait het raampje open en zegt: als ieder nu even afkoelt, kunnen we zo onze normale route weer vervolgen.

Dames en heren, waar ging het in de discussie over de paspoortenquête ook al weer om. Het ging om vier dingen.

1. Het recht van de volksvertegenwoordiging op volledige en juiste informatie. Dat recht is niet alleen overeind gebleven, maar ook verruimd door de instemming van de premier met de zienswijze van de VVD-fractie, die behelst dat het begrip "verlangde inlichtingen" betekent dat de regering de Kamer alle kennelijk relevante informatie moet verschaffen die de Kamer nodig heeft voor het uitoefenen van zijn controlerende taak. De Minister van Buitenlandse Zaken en de Premier hebben toegezegd dienovereenkomstig te zullen handelen.
2. Verbetering van de opzet en uitvoering van het paspoortproject door de aanbevelingen van de enquêtecommissie uit te voeren. Dat is door de regering duidelijk toegezegd.
3. De regering heeft erkend dat er fouten zijn gemaakt waar lering uit valt te trekken voor de toekomst en voor het beter laten verlopen van allerlei andere overheidsprojecten.
4. De regering erkende dat de Tweede Kamer over het paspoortproject onvolledig en onzorgvuldig was ingelicht. De Tweede Kamerfractie van de VVD meent, met de enquêtecommissie, dat op enkele punten de Kamer ook onjuist was ingelicht. Minister van den Broek wou niet verder gaan dan onvolledig. Dit meningsverschil betrof

inlichtingen die zijn staatssecretaris vorig jaar had verschaft, en waar op de eerste plaats die staatssecretaris voor verantwoordelijk was. De Minister zei de Kamer overigens toe dat alle informatie die hij over het project verder zal verschaffen steeds juist en volledig zou zijn. Hij vroeg de Kamer hem niet te dwingen zijn eigen andere mening over het woord onjuiste

informatie te herzien.
De Minister-President verhief dit resterende meningsverschil onverwacht tot een kwestie die het voortbestaan van het Kabinet op het spel zette, door met kabinetscrisis te dreigen als de Kamer hem en minister Van den Broek zou dwingen toch de terminologie van de Kamer te aanvaarden.
Daarmee stuurde de premier tot onze verrassing recht op een sloot af. Dat dreigement was naar onze mening beslist niet nodig en buiten proportie. Maar de premier kan dat doen als hij meent dat er aanleiding toe is. Volgens de VVD had het verschil van mening ook zonder zulke geweldsdreiging kunnen worden opgelost. De Minister van Buitenlandse Zaken had eenvoudig kunnen erkennen dat de Kamer reden had te vinden niet juist geïnformeerd te zijn, ook al was hij het daarmee niet eens. Het ging in feite alleen nog maar om het woord dat men voor een halve waarheid wil gebruiken. Is een halve waarheid onjuist of
onvolledig? De Kamer zei; allebei. De regering wou alleen maar zeggen: onvolledig.
De premier koos toen eigener beweging voor zijn allerzwaarste wapen en stelde een kabinetscrisis in het vooruitzicht. Dat stelde ons voor een- heel eenvoudige vraag: wensen wij ons coalitiekabinet weg te gooien om ons gelijk op dit laatste punt te bewijzen? Daarmee zou de coalitie op het spel zijn gezet. De regering had al alle verlangde maatregelen aan ons toegezegd en vrijwel alle fouten erkend. Als je als fractie dan toch nog je zin doordrijft, zou je een Koopman van Venetië worden, net als in Shakespeare's toneelstuk, waar Shylock een pond vlees uit het lijf van zijn schuldenaar opeist. Dan zou je niet meer verantwoord bezig zijn. Men moet prestigekwesties niet op de spits drijven, en een bom op het juiste moment demonteren. Het kabinet moet dóór, en heeft nog veel belangrijk werk te doen, vooral voor het verdere sociaal- economisch herstel van ons land.
Nog enkele woorden over de paspoortenquête. Dan stap ik over naar andere belangrijke zaken. Allereerst lof voor twee partijgenoten, Hermans en Van Eekelen. Loek Hermans heeft de enquêtecommissie uitstekend geleid. De ganse Kamer heeft de hoofdpunten van zijn onderzoek overgenomen. Het enquêterapport behelst belangrijke lessen, ook voor andere overheidsprojecten. Dat het rapport tot het aftreden van
minister Van Eekelen heeft geleid, is vanuit persoonlijk oogpunt zeer te betreuren, want wij kennen Wim van Eekelen als een uiterst aimabele en integere partijgenoot. Hij heeft gedurende bijna tien jaar in drie functies de regering gediend. De kritiek op de opzet van het paspoortproject werd echter zo hevig, dat het een hypotheek werd die zwaar op zijn schouders

en dus op zijn ambt kwam te rusten. Dat minister van Eekelen zijn functie - na verschijning van het paspoortrapport - op zo'n waardige wijze heeft neergelegd door naar het hol van de leeuw, de Tweede Kamer te gaan, daar zijn visie te geven, en vervolgens zijn ontslag aan de Koningin aan te bieden, is een handelswijze die ons nog steeds met groot respect vervult. Hij heeft met grote klasse een persoonlijk offer gebracht. Naar ik hoop zal hij zijn onmiskenbare talenten op buitenlands-politiek terrein in enige andere functie opnieuw in dienst van ons land willen inzetten. De VVD heeft eveneens respect voor het aftreden van staatssecretaris Veui der Linden. Wij hopen dat hij zich met zijn enthousiasme voor de Europese samenwerking opnieuw voor de publieke zaak zal inzetten. Nu de paspoortenquête discussie is afgerond en de Minister van Buitenlandse Zaken duidelijk in de Kamer uiteen heeft gezet hoe hij de resterende problemen gaat oplossen, stellen wij vast dat wij vertrouwen hebben in zijn vermogen deze moeilijke taak uit te voeren. Hij kan daarbij op de VVD-fractie rekenen als een loyale coalitiepartner die de controlerende rol in het parlement zo constructief mogelijk wil uitvoeren.
Dames en Heren, terwijl wij hier zitten, bevindt onze partijgenoot Bolkestein zich op Huis ten Bosch waar Hare Majesteit hem naar verwachting zal willen beëdigen als Haar Minister van Defensie. Frits Bolkestein neemt de vaandel van Wim van Eekelen over. Wij wensen hem veel sterkte met de zware verantwoordelijkheden voor dit belangrijke departement. Met de toetreding van de heer Bolkestein tot de liberale bewindsliedenploeg, verliest de fractie haar eerste vice- voorzitter. En de bewindsliedenploeg wint er een collega bij die gekenmerkt wordt door ervaring op vele gebieden. Het team van liberale bewindslieden, gecoördineerd door onze vice- premier Rudolf de Korte, is daarmee weer op volle sterkte, om het kabinetsbeleid op volle kracht voort te zetten.
De jaren tachtig zijn tot nu toe voor de Nederlandse samenleving en politiek een zware test geweest. In de afgelopen zeven jaar hebben wij steeds moeten vechten tegen de hoge werkloosheid, de wildgroei van de collectieve uitgaven en te lage investeringen. Het was totnogtoe een moelijke strijd. Maar we boeken grote vooruitgang. De Miljoenennota laat zien dat het leuid zich fors herstelt.
Het bedrijfsleven bloeit weer. De export groeit sterk.
De groei van de economie zet door en zal in 1989 naar verwachting zelfs op 3% uitkomen. In plaats van te vechten over de verdeling van de economische koek, zijn we weer bezig die koek te vergroten. De overheidsfinanciën laten zien dat
de bezuinigingen eindelijk vruchten beginnen a£ te werpen. In 1989 zal de collectieve

uitgavenquote zes procent lager zijn dcui in 1982. Dat betekent een totale besparing van meer dan £ 24 miljard. Het begrotingstekort, dat in 1983 nog meer dan 10% van het nationaal inkomen bedroeg, zal dalen tot 5,25% in 1990. Het begrotingstekort is niet langer een zwart gat, dat alles om zich heen opzuigt. Ons doel, de halvering van het begrotingstekort, zal worden bereikt, ondanks een daling van de aardgasbaten met 15 miljard. Als die aardgasbaten niet waren gedaald, dan zou het financieringstekort maar 3% zijn geweest. Dit is een grote prestatie van de coalitie VVD-CDA. Het blijkt zelfs mogelijk de belastingdruk verder te verlagen. In de komende twee jaar zal met de verlaging van het BTW-tarief van 20 naar 18,5% en de lastenverlichting in het kader van de Oort-operatie in totaal zes miljard gulden aan de burgers worden teruggegeven. De doelstelling om de collectieve lastendruk in deze regeerperiode tenminste te stabiliseren wordt waarschijnlijk gehaald. De particuliere sector begint zich van de al te sterke omhelzing van de collectieve sector los te maken. Als we deze lijn doortrekken zal Nederland de competitie in het Europa van 1992 met een gerust hart tegemoet kunnen zien.
Naast al dit goede nieuws is er ook een slecht bericht. De werkloosheid onder laaggeschoolden blijft veel te hoog. Dat is ernstig en zeer teleurstellend, maar een aantal kanttekeningen is op zijn plaats. Ten eerste weten we nu dat
de feitelijke werkloosheid lager ligt dan het nu geregistreerde aantal van 685.000. De laatste metingen van het CBS wijzen er op dat de werkelijke werkloosheid tussen de 430- en 455.000 bedraagt. Het zal duidelijk zijn dat het veel moeilijker is een werkloosheidscijfer van 450.000 met 200.000 te verminderen dan een cijfer van 700.000. De werkloosheids- doelstelling in het regeerakkoord was dus op onjuiste veronderstellingen gebaseerd. Maar dat ontslaat ons niet van onze taak, de werkloosheid fors aan te pakken.
Een tweede kanttekening is dat er nog steeds veel nieuwe banen ontstaan. Maar die gaan naar de beter geschoolden. Volgend jaar zullen er sinds 1982 maar liefst 465.000 banen zijn bijgekomen! Hiermee is het economische draagvlak voor welvaart en welzijn flink verstevigd.
Een derde kanttekening bij de hoge werkloosheid is, dat de sterke groei van de werkgelegenheid er ook verantwoordelijk voor is dat meer mensen aangemoedigd worden om een baan te zoeken. Het arbeidsaanbod is hierdoor sneller gestegen dan verwacht.
Deze kanttekeningen nemen niet weg dat de hoge werkloosheid in Nederland een onacceptabel sociaal en economisch kwaad blijft. Vooral de structurele werkloosheid onder laaggeschoolden en etnische minderheden is een ernstig probleem.
De werkloosheid is overigens een deel van een veel breder probleem, dat tot nu toe aan de

aandacht van de publieke opinie is ontsnapt. Wij hebben een hoge graad van economische inactiviteit in ons land. Maar: liefst 47,7% van de Nederlandse bevolking van 15 tot en met 64 jaar staat buiten de arbeidsmarkt. Op elke werkende is er bijna één niet- werkende. Ter vergelijking: in de Verenigde Staten is de verhouding tussen economisch actieven en niet-actieven tien op drie en in Zweden zelfs tien op twee.

De hoge graad van economische niet-activitelt in ons land is niet alleen het gevolg van de werkloosheid. Een nog grotere rol speelt het enorme aantal arbeidsongeschikten, nl. niet veel minder dan 800.000. Daardoor geven wij twee keer zo veel geld aan arbeidsongeschiktheid uit als andere Europese landen. Een andere oorzaak is de nog steeds zeer lage deelname van vrouwen op de arbeidsmarkt. Ook in dit opzicht lopen wij internationaal achter. Veel mensen zouden willen werken, krijgen daar niet de kans toe. Veel arbeidsongeschikt ten zijn nu uitgerangeerd, hoewel ze graag aangepast werk zouden willen verrichten.

De hoge inactiviteit legt een zware last op de draagkracht van de Nederlandse economie. Bijna 3,5 miljoen mensen zijn nu afhankelijk van een uitkering; dat betekent dat op elke werknemer in de marktsector er ook één uitkeringsgerechtigde

is.

Wat betekent dit alles voor de toekomst? Ten eerste: doorgaan met het sociaal>economisch herstelbeleid, banen scheppen, tekorten verminderen.

Het zal niet eenvoudig zijn de scheve verhouding tussen actieven en niet-actieven in ons land recht te trekken. Het zal een gedurfde aanpak vergen waarin geen economisch verantwoord middel onbeproefd mag blijven. Het arbeidsmarktbeleid van de overheid, het aanbieden van scholing en werkervarings-plaatsen moet worden geïntensiveerd. De vertraging die is opgetreden bij verschillende arbeidsmarktmaatregelen, zoals het Jeugd Werk Garantie-plan, moet worden ingehaald. Er moeten maatregelen worden genomen om deeltijdarbeid te bevorderen. Ook zal de VVD-fractie er tijdens de Algemene Beschouwingen op aandringen dat er effectieve maatregelen worden genomen om de arbeidsongeschiktheid te beperken. Al tijdens het Paasdebat hebben we hier op aangedrongen, maar er lijkt nog weinig te zijn gebeurd. De VVD-fractie staat positief tegenover economisch verantwoorde plannen om werkgelegenheid voor laaggeschoolden te scheppen en hun positie op de arbeidsmarkt te versterken. Wij willen daar graag een grondige gedachtenwisseling met de oppositie, werknemers en werkgevers en het kabinet over aangaan, en zullen dat bij de Algemene Beschouwingen over twee weken centraal stellen.

De VVD-fractie in de Tweede Kamer draagt dit kabinet een goed hart toe. Premier Lubbers geeft er in het algemeen goede leiding aan. Dat er in het plenair debat wel eens een vonk afspringt, verandert niets aan onze bereidheid tot samenwerking voor de goede zaak.
Ik sluit af. De moeilijkste jaren van het herstelbeleid liggen achter ons. Het bedrijfsleven floreert weer, de werkgelegenheid blijft groeien, de stemming in het land is optimistisch, en daar is alle reden toe. De uitdaging die in de toekomst voor ons ligt, is het nu nog onvoldoende benutte menselijk potentieel van Nederland te activeren. Alle mensen die kunnen en willen werken ook zinvol werk gaan bieden. Er is meer dan genoeg te doen. Voortzetting van de economische groei op basis van milieuvriendelijke technologie, herstel van natuur en milieu, bloei van de landbouw en het midden- en kleinbedrijf, verbetering van ons onderwijs, bestrijding van de misdaad, versterking van de zorg voor ouderen, de volksgezondheid en de opvang van ontwortelde jongeren.
De VVD is een sterke partij, eensgezind, consequent, steeds uit op verbetering van ons mooie land. Alles wat wij doen moet daarop gericht zijn, goed en sterk, liberaal en geïnspireerd. Ik dank U.